

פרפראות בפרשה

לעילוי נשמת
הרב הפ"ץ בן אסתר זצ"ל

פרשת נח – שבת ר"ח

עלון פרפראות בפרשה וחידושי תורה מ'א' ועד ת' על פרשת השבוע עניינא דיומא ממפרשי ומדרישי חז"ל התשובות מסודרות לפי סדר א-ב

בפרשת נח 153 פסוקים = נס גדול

כתב השו"ע (או"ח תיט) מצוה להרבות בסעודת ראש חודש. כתב המשנ"ב - כתבו האחרונים הדמדקדקים נוהגים כשחל ר"ח בחול עושים מאכל אחד יותר מבכל הימים לכבוד ר"ח וכשחל בשבת עושים מאכל אחד יותר ממה שנוהגים בכל השבתות כדי שיהיה ניכר כבוד של ר"ח.

אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הנה בדרתיו את האלהים התהלך נח. (ו' ט) הטעם שהזכיר נח שלושה פעמים לפי שהוא מן אותם שלושה אנשים שראו את העולם, מיושב וחרב ומיושב. ואלו הן: נח, דניאל ואיוב. נח ראה העולם מיושב וחרב ואח"כ ראהו מיושב, דניאל ראה בנין בית המקדש הראשון וראהו אח"כ חרב, וחזר וראהו מיושב, דניאל ראה בנין בית ראשון וראהו אח"כ חרב, וחזר וראהו מיושב בימי עזרא הסופר, איוב ראה את ביתו בנוי ואח"כ ראהו חרב, וחזר וראהו בנוי, דכתיב (איוב מב יב) נ-י הנה ברה"ק את אחרית איוב מראשתו. (ילקוט האזובי) ועוד כנגד ג' מעלות שהזכיר צדיק תמים והתהלך נח הזכיר נח ג' פעמים להורות שהיה שלם בשלושתם. (רבינו בחי')

איש צדיק הכתוב מעיד עליו שהיה נותן צדקה בסתר ולכך ניצול, שנאמר (משלי כא יד) ממן בסתר רפפה אף וישחד בחק תמה ענה. המבול בגימטריא ענה (83 עם הכולל). ואין לפרש על העתיד שנאמר הנה. איש צדיק גימטריא הישר. (515) גימטריא הפלה. בזכות התפלה שהיה נח מתפלל ומתחנן לפני בוראו זכה וניצל ממי המבול. איש ר"ת אדם ישר שלם (ילקוט האזובי) תמים ישר בלי שום חיסרון. תמים הנה גימטריא ישר. (510) נילוף נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת. (ו' ט) בנים את שם ר"ת באש. רמז בזכות ג' בניו שעתידין לצאת ולהפיל עצמן כבבשן האש ע"י נבוכדנצר הרשע והם חנניה מישראל ועזריה. (רבינו אפרים)

נח איש צדיק תמים – כתב השפת אמת: 'איתא בזוהר הקדוש כי נח הוא בחינת השבת, (מלשון מנוחה) פי בו שבת, שהוא שורש הבריאה שמתייחדין בשבת קודש להתדבק בשורש האחדות, רמז לדבר שדרשו חז"ל (סנהדרין נח:) בן נח ששבת חייב מיתה דכתיב (בראשית ח-כב) ויום ולילה לא ישבתו וכו', מכלל שהצלת נח בתיבה היתה בחינת שבת כמובן. (שפת אמת פרשת נח שנת תרל"ח)

ונח מצא חן בעיני ה' הנה. (ו' ח) מצא בגימטריא עונה (131). (החיד"א) ואיתא נח איש צדיק תמים, תמים בדרכיו, צדיק במעשיו. פרש"י – עניו ושלפ רוח בעיני ה'. (ע"ו 1)

נח רומז לשבת קודש, איש צדיק תמים בגימטריא והחזירנו תשובה (1005), לרמוז שיום שבת קודש מסוגל לתשובה כידוע אָפָר שַׁבַּת אותיות תָּשֵׁב [כדכתיב תָּשֵׁב אֲנֹשׁ עַד דְּפָא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם. (תהלים צ ג)]. את האלהים התהלך נח השבת קודש מוליד ומביא את האדם לדביקות אלקים יתברך שמו. את האלהים התהלך נח בגימטריא משכני אחריו נרוצה (1010) (שה"ש א ד). (אמרי חיים)

צהר תעשה לתבה (טו) כאשר נוסף את הגמטריא של 'צהר' (295) ל'תבה' (407) נקבל את הגימטריא 'שבת' (702). כאשר צהר תעשה לתבה, יהיה זה בבחינת שבת המצילה מפני המבול. (אבני אול)

את קשתי נתיי אענן והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ. (ט ג) חודש כסלו הוא החודש הראשון השלם שבו היה המבול ומזל קשת משמש בן. (פסוקיות)

איתא (כתובות ע"ז ב) כי הוה שכיב [כאשר הגיע זמנו של ר' יהושע בן לוי להיפטר] אמרו ליה [לו] למלאך המות: זיל, עביד ליה רעותיה [לך], עשה לו את רצונך [שהוא צדיק גדול וצריכים לעשות את רצונו, שימות באופן הנוח לו]. אזל איתחזי ליה [הלך מלאך המות ונראה לו]. אמר ליה [לו] ר' יהושע בן לוי למלאך המות: אחי [הראה] לי דוכתיאי [את מקומי] בגן עדן. אמר ליה [לו]: לחיי [בסדר]. אמר ליה [לו] ר' יהושע בן לוי למלאך: הב [תן] לי את סכינך שבו אתה הורג, דלמא מבעתת לי באורחא [שמא תפחיד אותי בדרך]. יהבה נהגליה [נתנה לו]. כי משא להתם דלייה [כאשר הגיע לשם לגן עדן הרים אותו את ר' יהושע] להראות לו את המקום, קא מחוי ליה [והראה לו]. שוור נפל להווא גיסא [קפץ ר' יהושע ונפל לאותו צד] לתוך גן העדן. נקטייה בקרנא דגלימיה [תפס אותו מלאך המות בכנף של בגדו]. אמר ליה [לו] ר' יהושע בן לוי: בשבועתא דלא אתינא [בשבועה, אני נשבע, שאיני בא אליך]. אמר קודשא בריך הוא [הקדוש ברוך הוא]: אי איתשיל אשבועתא [אם בחייו פעם אחת נשאל על שבועתו והפך אותה] – ניהדר [שיחזור] למלאך המות, שאף במקרה זה יוכל להפך שבועתו. אי [אם] לא נשאל – שלא ניהדר [יחזור]. וכיון שלא נשאל בעולם על שבועתו, נשאר בגן עדן. אמר ליה [לו] מלאך המות: על כל פנים הב [תן] לי סכינאי [את סכיני] בחזרה. לא הוה קא יהיב ליה [לא נתן לו], שאמר מוטב שלא יהרוג עוד אנשים. נפקא ליה קלא [יצאה בת קול] ואמרה ליה [לו] ר' יהושע: הב ניהליה, דמיתבעא לברייתא [תן לו אותה, שהיא נחוצה לבריות], שהמות הוא חלק מדרג העולם. היה מכריז עליהו קמיה [לפניו]: פנו מקום לבר ליואי [לכן לוי]! פנו מקום לבר ליואי [לכן לוי]! אזל אשכחיה [הלך ר' יהושע בן לוי ומצא] את ר' שמעון בן יוחאי בגן העדן דהוה יתיב על תלת עשר תכטקי פיזא [שהיה יושב על שלושה עשר מצעות זהב]. אמר ליה [לו] ר' שמעון בן יוחאי: את הוא בר ליואי [אתה הוא בן לוי]? אמר ליה [לו]: הן. אמר לו ר' שמעון: אב כן, אי [איך] אתה בר ליואי [בן לוי], שהוא צדיק גמור וכשיש בדור צדיק גמור אין הקשת נראית בעולם. שהלא היא אות שראוי היה לבוא מבול לעולם בשל חטאי באי העולם, אולם זכות הצדיק מגינה על העולם מפניו. ובאמת: ולא היא, דלא הואי מידי [ואין זה כן, כי אינך לא היתה כלל קשת בימיך]. אלא סבר [חשב] ר' יהושע בן לוי: לא אחזיק טיבותא לנפשאי [טובה לעצמי].

לכאורה כיצד יכול היה ר' יהושע בן לוי להוציא דבר שרק ח"ו בעולם האמת? אלא ר' יהושע התכוון על זמן היותו קטן בשנים שאז כן נראתה הקשת. והוא לא הוציא דבר שקר חס ושלום מפיו דאף על גב דרשב"י שאלו על זמן היותו גדול הוא כיון בתשובתו על זמן שהיה קטן בשנים. (בן יהודע) א"ל הא דקאמר נראתה לאו דוקא נראית ממש אלא ר"ל אם אתה מצד מעשיך ראוי להיות נראה הקשת בימיך וזבה א"ש דהשיב הן. ר"ל מצדו היה ראוי שיראה ומה שלא נראה הוא מחמת צדיק אחר שלא רצה להחזיק טובה לעצמו. (הפלאה) והט"ו פירש - והוא בכלל 'מותר לשנות מפני דרכי שלום' כיון דמתכוין לדבר מצוה אין השינוי פוסל בו. (ט"ו על או"ח תקסו ו) א"ל דבימי ריב"ל דמה שלא נראה הקשת לכבוד הצדיק הוא במחזו שלו אמנם במחזו רחוק הוא נראה וא"כ ריב"ל אמר אמת שנראה הקשת בימיו והוא במקום רחוק. והאמת שלא שגיגו עליהם. (פתח עינים) א"ל ישנם שני סוגי קשת – הקשת הטבעית המצויה בשבעה מיני צבעים, והקשת במראה צבע התכלת היא אות הברית. 'תכלת' מלשון 'כליה' ומלשון 'תכלית'. רשב"י שאל את ריב"ל האם נראתה הקשת בימיך ענה לו ריב"ל שהקשת נראתה - כוונתו הקשת הטבעית ובאמת הקשת במראה התכלת לא נראתה. (יערות דבש) א"ל שבימי החסידים האלו לא נראה הקשת ולא אמרו שלא היה קשת כלל אלא ודאי היה קשת ולא נראה לפי שהבריות לא היו חוקרים אחריו ולא השתדלו לראותו ע"כ לא נראה, כי כל דור ודור שהיו יראים מן הפורעניות מרעת יושבי בה כי סר צלם ולא היו בדור צדיקים שיגיגו עליהם, באותן דורות תלו עיניהם באות הקשת והיו מסתכלין אחריו אם לא נשתנו האדים בחטאם לחזור לכמות שהיו קודם המבול ותמיד היו עיניהם נשאות אל אות זה לבטוח על האות שלא יביא פורענות לעולם. אבל החסידים הללו רשב"י וריב"ל שהיו מגינים על בני דורם עד שכל הבריות היו סמוכים על כוונתם אל אות זה לבטוח על האות שלא יביא פורענות לעולם. אבל החסידים להסתכל אחר הקשת כי היו בטוחים שלא ישתנה עליהם הברית אשר כרת ה' לכל בשר אחר המבול. (כלי יקר)

לכאורה מה שייך ענוה בעולם האמת? אלא מכיון שריב"ל נכנס חי לגן עדן (אחד מתשעה ואלו הם: חנוך בן ירד, אליהו, משיח, אליעזר עבר אברהם, חירם מלך צור, עבד מלך הכושי, יעבץ בנו (י"ג בן בנו) של ר' יהודה הנשיא, בתיה בת פרעה, סרח בת אשר, וי"א הוצא מלך צור והכנס תחתיו את ריב"ל. מס' דרך איצ'ן זוטא) לכן שייך אצלו ענוה יותר מצדיקים אחרים שלא זכו להיכנס בחייהם לגן עדן.

סגולה בפרשה – איתא (בב"ב צא.) ואמר רב רבא בר רב אבהו בר רבא אמר רב: אמייה דאברהם – אמייה דהמון – אמייה דמלכא דת עורבתי. נסימנדי: טמא – טמא, טהור – טהור. וכן קי"ל (בכורות ה ב) שהיוצא מן הטמא – טמא, והיוצא מן הטהור – טהור. פירש הרשב"ם – פרנבו מלשון **פריים מצאון** (עמוס ו ד) טהורין הן, ואברהם טהור. כתב החיד"א – סגולה להולך לפני מלך או שר ומושל, יאמר טו"ב פעמים **אמיתלאי בת פרנבו** קודם שיעמוד לפניו. ועוד יאמר (משלי יח) **מגדל עז שם י-הנה בו ריוץ צדיק ונשגב**. יכיון בו ריוץ גימטריא **שד"י** (314) ר"ת שומר דרך ה'. (עבודת הקודש כפ אחת ט.).

שאלות

- א. **ומפל התי מפל פשוט** שנים מפל תביא אל המכה להחיות אתך זכר ונקבה יקוי. (ו י ט) פרש"י – אפלו שדים. היינו מדכתיב **ומפל התי מפל פשוט** דמשמע שיש חי שאינו בשר והיינו שדים וכן פי' הפסוק **ומפל התי** שאינו בשר והיינו שדים **ומפל פשוט** כמשמעו. (רע"ב) לכאורה קשה לומר מה הוצרכו שדים להיכנס לחיבה הרי יכולים לעלות למעלה מן העננים כדאיתא (גית' סו ה.) גבי אשמדאי מלך השדים **וכל יומא סליק** [וכל יום הוא עולה] **לרקיע**, וגמר **מתיבתא דרקיעא** [ולומד בישיבה של מעלה], **ונחית לארעא** [וגמר **מתיבתא דארעא** [ויורד לארץ ולומד בישיבה של הארץ], וגם בשאר שדים איתא (הגיגה טו.) שומעים מאחורי הפרגוד כמלאכי השרת. ושם לא היה מבול.
- ב. **ואתה קח לה מקל מאכל אשר יאכל ואספת אליה ויהיה לה ולקם לאכלה**. (ו כא) מהו שיעור המזון בכל סעודה אותו הכניס נוח אל התיבה, לעצמו ובני ביתו ולכל בעלי חיים שהיו איתו.
- ג. **וקם הוא אבי נפת**. (ט יח) וכן בפסוק **וירא קם אבי נפת** (ט כב) מה הטעם שעשה הכתוב את האב טפל לבנו. דהול"ל וכנען הוא בנו של חם.
- ד. תנו רבנן: הרואה פיל קוף וקפוף אומר ברוך משנה את הבריות. (ברכות נח ב) לכאורה מה נשתנו אלו משאר בעלי חיים המשונים בצורתם זו מזו.
- ה. **וימת הקן על פני תרח אביו בארץ מולדתו באור פשדים**. (יא כח) פרש"י – פחיי אביו. ומדרש אנג'ה (בראשית רבה לח, ג): **יש אומרים שפעל יד אביו מת, שקבל תרח על אברם בנו לפני נמרוד על שפתת את צלמיו, והשליכו לכבשן האש. והקן יושב ואומר בלבו: אם אברם נוצח אני משלו, ואם נמרוד נוצח אני משלו. וכשנצל אברם אמרו לו לקרן: משל מי אתה? אמר להם הקן: משל אברם אני! השליכוהו לכבשן האש ונשרף, ונהו "אור פשדים"**. איתא בחז"ל (שירי ברכה להחיד"א יו"ד ס' רמא בשם הוהר ויצא קסו) שרחל נענשה במיתה לפי שגנבה את התרפים של אביה דאע"ג שכוונת רחל הייתה לטובה, מ"מ נענשה בזה שלא התנהגה בכבוד עם אביה. לכאורה לא מצאנו כלל שייחשב לאברהם אבינו חטא על שכיתת את צלמי אביו, ומאי שנתא מרחל אימנו.
- ו. ראה בפרשה שגוי ששבת חייב מיתה.
- ז. **וישלח את הערב ויצא ושוב עד לבשת המים מעל הארץ**. **וישלח את היונה, הול"ל וישלח הערב, וישלח היונה.**
- ח. **בפעם היום הנה בא נח ונשם נחם ונפת בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו ונפת בניו ואשתו ושלשת נשי בניו.**
- ט. מפל הבהמה הטהורה תקח לה שבעה ושבועה איש ואשתו וכן הטהרה לא טהרה הוא שנים איש ואשתו. (ז ב) מה הטעם שהזכיר בבהמה איש ואשתו ובעוף זכר ונקבה.
- י. מספר הפעמים שכתוב שם י-הנה בפרשת נח. מספר הפעמים שכתוב שם א-להים בפרשת נח. (והרמזים בזה).
- כ. מספר הפעמים שמופיע בפרשת נח תבה (בכללם - תבת, תבה, תבך, לתבה, פתבה) כנגד מספר הדורות שעברו עד שניצל משה רבינו בתיבת גומא. וכנגדם מספר הדורות שעברו מנח ועד שעמד שלמה המלך ע"ה ובנה את בית המקדש הראשון.
- כ. **ויקח חם ונפת את השמלה וישלחו על שכם שניהם וינלו את הרגיה** (ט כג) פרש"י – אין פתיה "ויקחו" אלא "ויקחו": **למד על שם שנתאמץ במצוה יותר מפת, לקח זכו בניו וקחת על שם ציצית. ונפת זכה לקבורה לבניו. לכאורה קשה ממה שאמרו חז"ל (סוטה יז.) בשכר שאמר אברהם אבינו (יד כג) אם משהו נעדר שרוד נעל, זכו בניו לשתי מצות: חוט של תכלית ויצויה של תפילין. היינו זכו לתלית היא הציצית עם חוט התכלית שבה בזכות אברהם או בזכות שם.**
- ל. היכן אנו מזכירים בתפילה כל יום את שבועת ה' לנח שלא יהיה עוד מבול על הארץ.
- מ. **פי יצר לב האדם רע מנעריו**. (ח כא) על מלחמת היצר אמרו חז"ל (סוכה נב ב) 'תנא דבי רבי ישמעאל אם פגע בדך מנוול זה (צה"ר) משכחו לבית המדרש אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ'. לכאורה מהו לשון 'משכחו' היצר הרע ורודף בעצמו אחר האדם? ועוד, למה צריך את היצה"ר בבית המדרש, היה לו לומר 'לך לבית המדרש' ואת היצר הרע שניח בחוץ?
- נ. **וייקץ נח מיניו ונדע את אשר עשה לו בנו הקטן**. (ט כד) כיצד ידע נח מה עשה לו כנען והוא היה שיכור דכתיב (ט כא) **ונפת מן היין וישכר. ויהיו כל ימי נח תשע מאות שנה ותמשים שנה ונפת**. (ט כט) **עשרה דורות מנח ועד אברהם** (אבות ה ב) באיזה גיל היה אברהם אבינו ע"ה כאשר מת נח.
- ס. **וישבו המים מעל הארץ הלוד ושוב נחסרו המים מקצה תמשים ומאת יום**. (ח ג) **וכתיב ותמים היו הלוד נחסרו עד החודש העשירי** (ח ה) בתחילה נטק הלוד ושוב ואח"כ הלוד נחסר. מתי המים היו בבחינת הלוד ושוב ומדוע שינה ל-הלוד נחסרו.
- ע. **נתתי שרי עקרם אין לה ולד**. (יא ל) לכאורה אין לה ולד מיותר, שאם היא עקרה ממילא אין לה ולד.
- פ. **כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מפל אשר בתרבה מתו**. (ז כב) מה הטעם שעל המילה **פל** בטעמי המקרא הוא פור (הנקרא גם פזר גדול). ולא מציינו בכל המקרא כולו טעם פזר במילת **פל** רק כאן.
- צ. **ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו אל המכה מפני מי המבול**. (ז ז) **בן כמה היה יפת בנו הגדול של נח בזמן שנכנסו לחיבה**. אמר רבי אלעזר, אמר רבי אבינאי: **פל האומר "תהלה לדוד" בכל יום שלש פעמים** - מובטח לו שיהוא פן העולם הבא. (ברכות ד ב) מנין התיבות במזמור **תהלה לדוד** והוא כנגד התגברות המים במבול.
- ק. **עשה לה תפת עצי גפר קנים תעשה את המכה וכפרם אתה מבית ומחוץ בכפר**. (ו יד) פרש"י - וְלִמָּה הַטְרִיחוֹ בְבָנָיו זֶה? כְּדֵי שְׁפִירָאוּהוּ אֲנָשֵׁי דוֹר הַמַּבּוּל עוֹסְקִי בֵּהּ מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה, וְשׂוֹאֲלֵין אוֹתוֹ: מֵה זֶאת לָךְ? וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם: עֲמִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִבְיֵא מַבּוּל לְעוֹלָם! אוֹלֵי יְשׁוּבוּ. לְכֹאֲרֵה קָשָׁה מֵהָא דֵּאִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי (נזיר פ"ט ה"א) שתשובת אומות העולם לא מועילה דכתיב (במדבר ו יא) **וכפר עליו את שיש לו כפרה, יצאו עכו"ם שאין להן כפרה**. וכ"כ הבני יששכר (מאמרי סיון ב ימי הגבלה) 'הנה אמרו רז"ל (תנחומא, האיוב פרשה ד) **כתיב (במדבר ו, כז) 'ישא י-הנה פניו אליך, וכתיב (דברים יז) 'אשר לא ישא פנים**. עשה תשובה, **ישא י-הנה פניו**. יכול לכל, תלמוד לומר **אלף**. אלף ולא לאומות העולם'. הרי שהתשובה אינה מועלת רק לישראל ולא לאומות העולם, וחזר הבני יששכר על דבריו במאמרי חודש תמוז אב (מאמר ה נחמה ד) 'ויתפרש על פי מה שכתבתי כמה פעמים והוא מן תנחומא, ופסקוהו הגדולים הרמ"ע והמב"י ט', (בספר בית אלפים) דהתשובה לא מהני רק לישראל ולא לגויים'.
- ר. **בפעם היום הנה בא נח ונשם נחם ונפת בני נח ואשת נח ושלשת נשי בניו ונפת בניו ואשתו ושלשת נשי בניו** (ז יג) פרש"י - למדך הפתיה שיהיו בני דורו אומרים: **אלו אנו רואים אותו נכנס למיכה, אנו שוברים אותה והורגין אותו! אמר הקדוש ברוך הוא: אני מכניסו לעיני כלם, ונראה דבר מי יקום. המבול התחיל ב"ז בחשון. באיזה יום בשבוע החל המבול. ובאותו יום בשבוע השמש חזקה יותר משאר הימים.**
- ר. **ויאמרו תבה נבנה לנו עיר ומגדל לנו ראשו בשמים ונעשה לנו שם פן נפוץ על פני כל הארץ**. (יא ד) איתא במדרש שאמרו נחך קרדומות ונבקייע השמים ויזובו, כדי שלא יעשה לנו כמו שעשה לדור המבול, ונעשה חתיכות מן השמים, ונעשה מלחמה עם מלך שבשמים (רבינו בחיי בשם מדרש עשרת הברות) ואיתא (ילקוט) המגדל הזה שבנו, שלישו שקע ושלישו קטף ושלישו קיים. ואם תאמר שהוא קטן, כל מי שהוא עולה לראשו רואה דקלים שלפניו כאלו חגבים. לאיזה גובה רצו להגביה את המגדל, והיא כנגד השכינה.
- ש. **וישפת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה**. (ט כא) מה הטעם דכתיב מן היין ולא כתיב וישפת יין?
- ת. **גם מעוף השמים שבעה שבעה זכר ונקבה לחיות נזע על פני כל הארץ**. (ז ג) פרש"י - בטהורים הפתוחים מדר. ולמד סתום מן המפורש. מה הטעם שלא כתוב במפורש מכל העוף הטהור כמו שכתב (ח כ) **מפל הבהמה הטהרה ומפל העוף הטהור**. האם ייתכן שמהעופות שנכנסו שבעה שבעה היום גם תמאים.

תשובות

- א. אוכלים שותים ומתים כבני אדם – כדאי (הגיגה טז). ששה דברים נאמרו בשישה שלשה כמלאכי השרת ושלשה כמלאכי השרת יש להם כנפים כמלאכי השרת וטסין מסוף העולם ועד סופו כמלאכי השרת ויודעין מה שעתידי להיות כמלאכי השרת. יודעין ס"ד? אלא שומעין מאחורי הפרגוד כמלאכי השרת. ושלשה כבני אדם אוכלין ושותין כבני אדם ורבין כבני אדם ומתים כבני אדם. וכל האוכל הושמד במבול והיה רק בתיבה לכך היו מוכרחים להיות בתיבה. (טעמא דקרא)
- ב. ביצת תרנגולת היא המידה ששיעור חז"ל כשעור לסעודת אדם. דָאָמַר קָרָא (ויקרא יא לד): **מִפֶּל הָאוֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכַל**, אוֹכֵל הָבָא מִחֶמֶת אוֹכֵל, וְאֵיזָה – זָה בִיצַת תְּרַנְגּוּלָתָא. (יומא פ). היינו **יֹאכַל** כשיעור שאפשר לבלוע בבת אחת וזהו כביצה. והקב"ה שלח ברכה במנה, שתשביע ותזון את בעלי החיים כאילו אכלו סעודה מלאה ודשנה, כדכתיב **וְהָיָה לְךָ וְהָיָה לְךָ וְהָיָה לְךָ וְהָיָה לְךָ וְהָיָה לְךָ וְהָיָה לְךָ**. כפול י"ב חודש שבו נמשך המבול ושהו בתיבה, לפי שמשפט רשעים בגיהנם הוא י"ב חודש. (הגרא"א)
- ג. גדול היה כנען בחכמה להרע ובעזות מקום, והאב היה נשמע לבנו. (אזנים לתורה) **א"נ** דומה בדרכיו לכנען המפורסם לרוע באופן שהיה אב לכנען באמת גם בהדמותו. (ספורנו) **א"נ** ללמד ששניהם רעים, כמעשה אבות יעשו בנים. ונכתבה זאת הפרשה להודיע כי הכנענים מקוללים וכן בנותיהם. וכן אמר אברהם (כד לו) **לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנֵי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי** וכן אמרה רבקה (כז מו) **קִצְתִּי בְּחַיֵּי מִפְּנֵי בְּנוֹת חַת**. (ראב"ע)
- ד. דומים במקצת לבני האדם - דבזמן דור המבול נפרע הקב"ה מן האנשים שהפכו לקופים ופילים והיינו שהקוף דומה לאדם ופיל נמי מבין לשון בני אדם. (מלאכת שלמה) וכ"כ 'ספר הדורות' (אלף תקקע"ג) שאנשי דור המבול הוענשו על ידי ה' וחלקם הפך לקופים ושנהבים (היינו פילים). וכן איתא בספר הישר (פרשת נח). והואיל ודומים לאדם במקצת דברים מברוך עליהם ברוך משנה הבריות. *
- ה. הפקיר תרח את חלקו בגוף בנו – שהרי מסר את אברהם בנו לנמרוד לשריפה, ואלמלא הצילו הקב"ה כבר נשרף חלקו באור כשדים, ואם כן אין לו כלל צד זכיה בגופו, שיהיה חייב בכיבוד אב, ושלשה שותפין הן באדם, הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו (קידושין ל ב) וחייב כיבוד אב נובע מהשותפות שיש לאב בבן, במה שנתן את חלקו בגוף של בנו. ודווקא אצל אברהם שייך טעם זה ולא אצל רחל. (דבש לפי מערכת אלף אות לט בשם בגדי אהרן)
- ו. **וְיוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ** (בראשית ח, כב) אמר ריש לקיש עובד כוכבים ששבת ממלאכתו יום שלם חייב מיתה שנאמר **וְיוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ** ואמר מר אזהרה של זהו הן היא מיתתן. (סנהדרין נה ב) וכן פסק הרמב"ם (מכילים פ"ה ה"ט) עכו"ם ששבת חייב מיתה.
- ז. זכר ונקבה שלחם – על מנת שלא ישונו עוד, ואם ישלח אה"כ את בן זוגה שמא ילך אחד למזרח ואחד למערב. (הרוקח) *
- ח. חיבה היא להזכיר את שמו תמיד ומנהג העולם הוא שיזכיר אדם להחבו תמיד בשמו כשהוא מוצא חן בעניו. ועליו נאמר **וְנַח מִצָּא חֵן בְּעֵינַי יְ-הוָה** (ח ו) (רבינו בחיי)
- ט. טבע ההולדה של הבהמה כתולדות האדם ולכן הזכיר **אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ**. לעומת תולדות העוף ע"י הטלת ביצים שהם התחלת יצירתם לכך הזכיר אצלם **זָכַר וְנִקְבְּהָ**. **א"נ** חלק להם כבוד מפני שלא באו על שאינם מבני מינם. (רבינו בחיי)
- י. י"ד פעמים כתוב **יְ-הוָה בפרשת נח**, לפי שיצא ממנו אברהם אבינו שבניו כבולו את עשרת הדיברות שבהם י"ד שמות, וכן י"ד שמות ב-**וַיִּוָּשַׁע יְ-הוָה**. י"ז פעמים **אָ-להים** כתוב בפרשת נח, לפי שאברהם נקרא **אֵת הָאוֹר כִּי טוֹב** (בראשית א ד). כתיב **מִי הַעֵיִר מִמְּזִרְחָ צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלֵוֹ** (ישעיה מא ב), [פרש"י – אותו שצדק יקראהו לרגלו מי העיר את אברהם להביאו מארם שהוא במזרח וצדק שהיה עושה היא היתה לקראת רגליו בכל אשר הלך] ישמר כל תורת משה קודם שניתנה כמנין טו"ב, (היינו - י"ז דורות מנח עד משה) י"ז מקומות נקרא **תוֹרַת מוֹשֶׁה**, וי"ז **אֱלֹהֵי אַבְרָהָם**, וי"ז **אֱלֹהֵי יַעֲקֹב**, וי"ז **שְׁנַיִם לָהֶת בַּחוּמָשׁ**. (רבינו אפרים)
- כ. כ"ו פעמים מופיע בפרשת נח תְּבָה כנגד כ"ו דורות שעברו עד שמשח רבינו ניצל בתיבת גומא. וכן כ"ו דורות עד שעמד שלמה המלך ע"ה ובנה את בית המקדש. הבית הראשון שבנה שלמה שיצא מִשֶׁם עמד ת"י שנה, בית שני שבנה כורש שיצא מיפת עמד ת"כ שנה, הרי תת"ל כמנין שֶׁם ו-**יפת**. (830) והקדים שֶׁם ליפת לכך הקדים בית שלמה לבית של כורש. אותיות שבפרשת יפת ק"פ, כך עמד מלכות יוון ק"פ שנים. (הרוקח)
- כ. כיסוי השמלה שכיסה שם את נח אביו זכו ישראל לשמלה היא הציצית המצילה מן העריות, כדכתיב (איוב מא ג) **מִי הַקְּדִימֵנִי וְאֶשְׁלֵם**. ובזכות אֵם **מְחוּט וְעַד שְׂרוּף נֶעַל** שלא חמד ממון אחרים זכה לשכר שני הנמשך מחוט של ציצית והוא ההצלה מן העניות. וזכו ישראל לשני דברים בזכות שני דברים אלו. (כלי יקר)
- ל. **לְמַעַן יִרְבּוּ מֵימֵךְ וַיְמִי בְּנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְ-הוָה** (דברים יא כא) איתא (פדר"א פרק כ"ג) **וַיִּרְחַץ יְ-הוָה אֶת רֵיחַ הַגְּיָחִת**. (ח כא) מה עשה הקב"ה פשט יד ימינו ונשבע לו שלא להביא מי המבול עוד על הארץ שנאמר (ישעיהו נד ט) **כִּי מִי נִחַת זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעַבְרַת מִי נִחַת עוֹד עַל הָאָרֶץ** וגו' ונתן קול לאות ברית שבועה בינו לבין הארץ שנאמר (י ט) **אֵת קִשְׁתִּי נִתַּמִּי בְּעֵנַן וְהָיְתָה לְאוֹת בְּרִית** והתקינו חכמים שהיה מזכירין שבועת נח בכל יום שנאמר **לְמַעַן יִרְבּוּ מֵימֵךְ וַיְמִי בְּנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה**.
- מ. מתוך שלא לשמה בא לשמה – אם פגע בכך מנוול זה ואינך מתגבר עליו 'משכהו לבית המדרש' אמור לו שבבית המדרש תמלא את רצונו ותלמד שלא לשמה, ובוה תניח את דעתו והוא יעזוב אותך לנפשך. בבתיים הרווחת שאתה יושב ולומד, ובהמשך גם הכונה תהיה לשם שמים, שהרי מתוך שלא לשמה בא לשמה, ואז כאשר תגיע למדרגה של לימוד לשמה תפטר ממנו לחלוטין, (הגרא"א) *
- נ. נבואה שרתה עליו - כי מיד שסר יינו מעליו צלחה עליו רוח ה' ואמר מה שאמר בנבואה. (ביאור יש"ר עה"ת) והטור פירש – לפי שתולין את הקלקלה במקוללת שגם היא עושה חתיבה דמלת **וַיִּדַע** משמע שידע מעצמו. העמק דבר - חלה עליו רוה"ק כאשר היה מוכשר. ע"כ **וַיִּדַע אֵת אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ**. תרגום יונתן - וְאֶתְעַר נֶחֱ מִן חֶמְרִיהָ וַיִּדַע בְּאִשְׁמַעוֹת חֶלְמָא יַת דְּעַבְדָּא לִיהָ חֶם בְּרִיהָ דְּהוּא קָלִיל בְּזוֹתָא דְּגָרַם לִיהָ דְּלָא יוֹלִיד בַּר רְבִיעֵנִי. *
- נ. נ"ח שנים היה אברהם אבינו ע"ה כשמת נח. וסימנך ואברהם אבינו בן נ"ח כאשר מת נח. (ראב"ע)
- ס. סיון רצו המים לחזור ולשטוף את התיבה לאחר מאה וחמישים יום וזהו **הַלֶּחֶךְ נְשׁוּב**, הואיל וחלק מן המינים שבתביבה חזרו להרע כמו חם הכלב והעובר ששימשו שלא בצניעות, ומשום שגלוי וידוע לפני הקב"ה שבהודש סיון עתידים לקבל את התורה לפיכך התחילו המים לחסר. (אמרות ה')
- ע. עכשיו אין לה, והיה לה לאחר זמן. כדכתיב (כא ב) **וַתֵּהָרַג מֶלֶךְ שִׁוִּי**. **א"נ** אֶפְרַיִם בְּיַד אֵין לָהּ. **א"נ** אַבְרָהָם וַיִּשְׂרָה טוֹמָטְמִין הָיוּ, שְׁנָאָמַר (ישעיהו נא א) **הַכִּינּוּ אֵל צִוֵּר הַצְּבָתָהּ וְאֵל צִוֵּר מִקְבַּת בּוֹר גְּרָמָה**. וְכִתִּיב, **הַכִּינּוּ אֵל אַבְרָהָם אַבְרָהָם וְאֵל שְׂרָה תְּחוּלְלָכֶם**. (יבמות סד ב, דעת זקנים, החזקוני)
- פ. פיזור לרשעים שאינם מצויים יחד - **הנאה להן**, שאינם מגרים זה את זה לחטוא, **והנאה לעולם**. (סנהדרין צא ב), כך היה פיזור הזה הנאה לעולם שנאבדו הרשעים הללו. ועוד לפי שפיזור הקב"ה את כל העולם אף בהמה וחיה, אמר הקב"ה כלום בראתי בהמה וחיה אלא בשביל האדם, עכשיו שאדם חוטא בהמה וחיה למא לי. וזה רמזו בטעם פזר. (רבינו בחיי, אמרות ה')
- צ. צ"ט שנה היה בנו הגדול ביותר, ולפי שלא השלים ק' שנים ניצל מגזירת המבול. כי לפני מתן תורה לא נענש אדם שהיה פחות מגיל ק'. שהרי בהיות נח בן ת"ק שנה היה לו בן אחד וכשנכנס לשנת ת"ר שנה ירד המבול. (ב"ר, מעם לועז)
- ק. ק"ג תיבות במזמור **תְּהִלָּה לַדָּוִד**, והוא כנגד ק"ג ימים שבהם התגברו המים במבול דכתיב **וַיִּגְבְּרוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ חֲמֵשִׁים וּמֵאָת יוֹם**. (הרוקח)
- ק. קודם מתן תורה תשובה מועילה תשובה אף לבני נח. אולם לאחר מתן תורה כאשר גילו דעתם שאינם רוצים בקבלת התורה לא מועילה תשובה לעכו"ם. (גנוי יוסף בשם חמיו) **א"נ** הטעם שאין מועילה תשובה לעכו"ם מפני שהם כעבדים למקום, ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול, מה שאין כן ישראל נקרא בנים למקום, ואב שמחל על כבודו - כבודו מחול. וכל זה הוא בעבירות שכן אדם למקום, אבל בן אדם להכירו לא שייך חילוק זה. דור המבול לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל' שהוא בן אדם לחברו, עליו מועילה תשובה גם לעכו"ם. אלא שאנשי המבול לא שבו ואבדו מן העולם. (שו"ת גנוי יוסף סימן י"ח)
- ר. רביעי – כתב צרוור המור: **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** ולא אמר 'ביום הזה' כמו שאמר למעלה, להורות לנו יום הכניסה שהיה ביום רביעי, ומכאן נראה שהוציאו דין התלמוד שאין מפליגין בספינה פחות מג' ימים לפני השבת, ולכן אמר **בַּעֲצֵם הַיּוֹם הַזֶּה** שפירושו בעיצומו של יום, ואיזהו יום שהשמש חזקה יותר משאר הימים הוא יום רביעי שבו נתלו המאורות ואז החמה בחזקתה, לפי שאז הוא כחתן יוצא מחופתו אחר שבו ביום האיר זרח.
- ר. רל"ו אלף ריבוא פרסאות רצו להגביהו כנגד השכינה. עיר ומגדל נראשו ס"ח רל"ו. וכן **גְּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ וְרַב פֶּתַח לְתַבּוּנֹתָי אֵין מִסְפָּר** (תהלים קמ"ז ה) **וְרַב פֶּתַח בְּגִימַטְרִיא רל"ו**. והיינו דכתיב **וְרֵאשׁוּ בְּשֵׁמִים** ולא כתיב עד השמים. (רבינו אפרים) והם עמדו לבנות עוד ג' מגדלים 'לסמוך' את השמים מד' רוחותיה. (אזנים לתורה)
- ש. שותפות עשה עם השטן כדאי (תנחומא נח ג) אמר לו השטן בא ונשתתף שנינו בכרם זה, א"ל לחיי, מה עשה שטן הביא כבש והרגו תחת הגפן, אח"כ הביא ארי והרגו, ואחר כך הביא חזיר והרגו, ואח"כ הביא קוף והרגו תחת הכרם והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מדמיהן. ולא כל היין היה שלו. וזהו **מִן הַיַּיִן וּמִכִּיּוֹן שֶׁשְׂתָה נִכְנַס לְתוֹךְ חֲלֻקוֹ שֶׁל הַשֵּׁטֶן**, ונתבזה. (אזנים לתורה) **א"נ** אותה כמות של יין שהיה רגיל לשתות לפני המבול ולא השתכר, כששתה אותה לאחר המבול מיד השתכר, לפי שנחלשו הדורות ולא יכל לקלוט מה שקלט קודם. (שפת אמת) *
- ת. תרנגולתא דאגמא (תרנגולת של אגם, מקום צמחה שומם מבני אדם), הזכר טמא והנקבה טהורה (תוס' נדה נ ב) במין כזה צוהו להביא שבעה

מפני שאף שהזכר טמא אכן הוא לחיות זרע על כל הארץ ובנקבה הנולדת תהיה טהורה וכן מדויק הפסוק שכאן נזכר **לחיות זרע**. (משך חכמה) *

מקורות / חידודן *

א. איתיה בטורא פלן. כתב הבן יהוידע (גיטין סח.) - נראה לי בס"ד דארתו ההר היה מכוון כנגד קליפת נגה דחציה טוב וחציה רע והוא היה עולה לרקיע לקליפת נוגה בחציה הרע שבה ואין לו יכולת לעלות יותר דאין לו מגע בחציה הטוב שבה ועל זה החצי אמר סליק לרקיעא והיה שומע משם דברים נסתרים ועל זה אמרו גמר מתיבתא דרקיעא וכשהיה יורד לעולם הזה התחתון היה יורד דרך אותו ההר. ומה שהוצרך להכין לו שם מים כי מצד טבעו ומזגו שהיה מיסוד האש כאשר כתבתי לעיל על פי דברי רבינו האר"י ז"ל **היה מרגיש בצמאון בעת שנעתק מן אויר הרקיע ויורד לאויר עולם הזה ולכך היה מכין לו שם מים לשנות.**

ד. קפוף: פרש"י - עוף שקורין וולטור ויש לו לסתות ולחיים כאדם. (ברכות נח ב)
רבי ינאי אמר: היינו טעמא דרבי מאיר (שמפלת דמות חיה בהמה ועוף טמאה) הואיל ועיניהם הולכות לפנייהם כשל אדם. והרי עוף, דאין עיניו הולכות לפניו, וקאמר רבי מאיר דטמא! אמר אביי: בקריא וקיפופא, ובשאר עופות לא. ומאי שנא קריא וקיפופא מבהמה וחיה? הואיל ויש להן לסתות כאדם פרש"י - לסתות - לחיים זקופין כאדם מה שאין כן בבהמה ובחיה. (נדה כג א.)

היינו מינים של דורסי לילה. רש"י מפרש: "קריא וקיפופא - עוף הצועק בלילה ופניו דומה לחתול ועיניו לפניו". היינו: א. עיניים המופנות קדימה. ב. "לחיים זקופין" וכנראה הכוונה ל"פנים" הפונות קדימה בדומה לפני אדם (בניגוד ל"פני" רוב היונקים והעופות הפונות לצדדים משני עברי החרטום). ג. השמעת קריאות בלילה.

ז. איתא (סנהדרין קב ח) וישלח את הערב (ח ז) אמר ריש לקיש תשובה ניצחת השיבו עורב לנח אמר לו רבך שונאני ואתה שונאני רבך שונאני מן הטהורין שבעה מן הטמאים שנים ואתה שונאני שאתה מניח ממין שבעה ושולח ממין שנים אם פוגע בי שר חמה או שר צנה לא נמצא עולם חסר בריה אחת או שמה לאשתי אתה צריך אמר לו רשע במותר לי נאסר לי בנאסר לי לא כל שכן. לפי זה יש לבאר את דברי הרוקח שלאחר שהשיבו העורב שלח איתו גם את בת זוגתו ואעפ"כ לא רצו ללכת. א"נ מדרשים חלוקים הם.

כתב הבן יהוידע - **תשובה ניצחת השיבו עורב לנח** הנה לפי פשוטן של דברים נראה לא היה דבור ממש מן עורב לנח וגם לא היה דבור ממש מן היונה אלא נראה בהם שבנים כאלו הם רוצים לומר כך. וכיוצא בזה אמרו רבותינו ז"ל בגמרא (עירובין ק): למדנו פיוס מתרנגול דמפייס ואחר כך בועל דאמר לתרנגולת כך וכך ולא היה דברים אלא מן הסמנים שנראין בגופו קודם בעילה ואחר בעילה נראה כאלו מדבר כך וכך, וכל זה הוא לפי פשט הדברים כמו שאמרו המפרשים ז"ל. אמנם כפי דברי רבינו האר"י ז"ל בבאיור פרקי שירה צריך לומר כאן נמי הנה דברים ממש אך לא מן העורב עצמו שהוא בעל חי אלא מן השר והמזל של העורב דהא כתב בשער מאמרי רבותינו ז"ל בבאיור פרקי שירה וזה לשונו דע כי הנה כל הנבראים שבעולם הזה יש על כל אחד מהם מלאך אחד שוטר ושר עליו בשמים וזהו סוד מה שאמרו רבותינו ז"ל אין עשב למטה שאין מזל עליו למעלה מכה בו ואומר לו גדל ועל ידי השר ההוא הממונה עליו נמשך החיות והשפע אל הנברא ההוא. והנה השר ההוא אינו יכול להשפיע בו עד שהוא יאמר לפני הקדוש ברוך הוא השירה הראויה אליו כפי מקומו ועל ידי כך ישפיעו בו ואחר כך הוא ישפיע חיות ומזון אל הנברא ההוא ונמצא כי כל אותם השירות הנזכר בפרקי שירה הם מה שמשוררים השרים והמזלות העליונים הממונים על כל התחתונים עד כאן לשונו עיין שם. ולפי זה גם כאן המדבר עם נח לאו העורב עצמו אלא השר והמזל שלו שהוא האומר שירה וכן הענין כמו שנאמר גבי יונה.

מ. אם אבן הוא נימות אם ברזל הוא מתפוצץ - הערוך לנר ועוד אחרונים מסבירים את שתי הדוגמאות האלו של אבן וברזל, שיש שני מיני יצר הרע. יש יצר הרע שמקרא את האדם, עושה אותו קר, עצלן, לא לרדוף לקיים את המצוות באהבה ובהתלהטות, אלא מקרר אותו להיות עצל מלקיים את המצוות. ולעומת זאת, יצר הרע שהוא מחמם את כל הגוף, מרתיח אותו לרדוף אחרי עברות, והאבן והברזל הטבע שלהם חלוק זה מזה. האבן - כאשר מקרבים אותו אל האש, הוא לא נמס, אלא אדרבא הוא מתחזק, אבל במים הוא נמס, משא"כ ברזל - טבעו הפוך במים, הוא מתחזק, ובאש הוא נמס, וכן אש ומים מנוגדים זה מזה, ולזה אומרת הגמ': שאם בא יצה"ר עם שני כוחות, אז אותה תרופה תועיל לשני הכוחות, בין אם היצר הוא קר, ובין אם היצר הוא חם. ועצה לשניהם זה עסק התורה. התורה היא גם (ירמיהו כג כט) **הלווא כה דברי פאש**, והתורה היא גם (ישעיהו נה א) **הוי כל צמא לכו למים**, לכן כנגד היצר הרע שמקרר את האדם מלעשות מצוות התורה שהיא אש תלהט אותו לקיים את המצוות, וכנגד היצר הרע של אש שמגביר אצלו את רתיחת הדם לעבור עברות, התורה דומה למים שמצננת ומקררת לכבות את אש היצה"ר. (ר' מיכל זילבר שליט"א)

נ. וידע את אשר עשה לו בנו הקטן. לא נכתב בפרשה מי הגיד לנח מה שעשה לו בנו וכי ראה נח זה בנבואה ונ"ל ע"ד שארז"ל (סנהדרין קח): שלשה שמשו בתיבה עורב כלב וחם וכלי וכלי זה כשעמד נח משנתו היה מתבונן בעצמו מי עשה לו הדבר הזה ודאי אחד מבניו החשוד על העריות עשה לו זה שרבעו. ומתוך ההתבוננות נזכר למעשה שהיה יודע את אשר עשה לו בנו הקטן בתיבה כי טמאה ע"י תשיש בזמן האסור אמר נח מי שעשה זה, עשה גם זה ולפיכך קללו. ומה שקלל לכנען בנו ולא קלל את חם עצמו רבו בזה הדעות כי יש אומר שכנען ראה והגיד לחם אביו. וי"א לפי שהקב"ה בירך את נח ובניו ע"כ אין נכון לקלל אחד מבניו אחר שכבר ברכם ה'. וי"א שכנען היה מגלה עריות ואביו למד מבנו כן לעשות כמעשה כנען. (כלי יקר) כתב המלבי"ם - נח לא ישן אז ולא הקיץ משנתו רק היה מבולבל מיינו ולא הרגיש בתועבה זו כדרך השכור, ואחר שהקיץ משכרותו ידע את אשר עשה, פי' שהרגיש בדבר התועבה, כמו **וידעו פי עירמם הם** שפי' שהרגישו בדבר, ומ"ש **בנו הקטן יל"פ** בנו של חם למ"ש שכנען עשה זאת, ולכן קלל את כנען, ויל"פ על חם אם חם היה הצעיר מכולם כדעת הרמב"ן וקלל כנען בכורו של חם כנ"ל פסוק י"ח. כתב הרד"ק - **אשר עשה לו בנו הקטן**, אם נאמר כי על חם אמר, יהיה פירוש הקטן, הפחות, כי חם לא היה קטן בשנים לפי זכרונם בכל מקום; ומה עשה לו, שהלך והגיד לאחיו ולא כסה ערותו, וא"ת למה קלל כנען? ראה בנבואה כי רע יהיה הוא ורעו עד עולם, ולא קלל חם, לפי שהאל ברכו, כמו שאמר (ט א) **ויברך א-להים את נח ואת בניו** ולא ראוי לקלל מה שהאל ברך. וכן פרשו רז"ל (שם) וכן אמרו, חם חטא וכנען נתקלל? אלא לפי שברכו האל, אמר, לא תנוח קללה במקום ברכה. ויש מהם שאמרו, כי כנען ראה תחלה והגיד לחם לפיכך תלה הקלקלה במקולקל. ומהם אמרו כי כנען סרסו ובנו הקטן אמר על כנען כי בן בנו יקרא בנו והוא היה הקטן מבני חם.

ש. רמז לו שקודם שישתה אדם מן היין הרי הוא תם ככבש זו שאינה יודעת כלום וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. שתה כהוגן הרי הוא גבור כארי ואומר אין כמותו בעולם, כיון ששתה יותר מדאי נעשה כחזיר מתלכלך במי רגלים ובדבר אחר, נשתכר נעשה כקוף עומד ומרקד ומשחק ומוציא לפני הכל נבלות הפה ואינו יודע מה יעשה, וכל זה אירע לנח הצדיק. מה נח הצדיק שהקדוש ברוך הוא פירש שבחו כך, שאר בני אדם על אחת כמה וכמה. (תנחומא נח יג)
א"נ איתא במדרש (ב"ר ל"ו ד) אמר רבי חייא בר אבא: בו ביום נטע, בו ביום שתה, בו ביום נתבזה, **ויתגל בתוף אגלה**. ונח לא ידע מגודל הנס וחשב שהוא מייץ ענבים ולכן השתכר. (הגר"ז סלוביניץ).

ת. תרנגולתא דאגמא. הזכר אסור לפי שאין לו סימני טהרה ולא שרי מטעם כל היוצא מן הטהור טהור שהרי האם לא ילדה האפרוח אלא ביצים הטילה והאפרוח מעפרא קא גדיל ונאסר ממילא ע"י סימני טומאה ונקבה נמי אין לאוסרה למאן דאסר זה וזה גורם דהא אפרוח לא יצא אלא מן הביצה ומעפרא קגדיל כדפרישית ומיהו נראה עיקר ששני מינים הן והמין שקורין תרנגולתא דאגמא שרי הזכר והנקבה דיש להן סימני טהרה והמין שקורין תרנגול דאגמא אסור הזכר והנקבה דאין נראה שמיין אחד חלוק הזכר מהנקבה ועוד כיון דלא הוי מעופות טמאין הכתובין דבהנהו בכל מיין יש זכר ונקבה משום סימני טומאה אין לאסור עד שיהא בו כל ד' סימנים דמנשר ילפינן.
 ואיתא במדרש (ילק"ש) אמר תאמר שבעה מכל מין, נמצא אחד מהן שאין לו בן זוג; אלא שבעה זכרים ושבע נקבות מכל מין. לא שאני צריך להן, אלא **לחיות זרע על פני כל הארץ**.

שבעים פנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
 התשובות אינם להלכה למעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
 לקבלת העלוך במייל ניתן לפנות לכתובת ramnadlan018@gmail.com